

COVID-19

DIINOO LA JEERIÑAA ALBALAA KURANŊO NIŊ
SAWUŊ KURANŊOLU KUNNA ANIŊ A YE FAN
TANKOOLU MINNU ÑININKAA

Muŋ ye a walafi Almaaamoo Mouhamed Chérif Diop

Alkuraanoo hafijoo, Moo kalandiŋo lisaamoo la hakkoolu kunna
Alkuraanoo la kibaaroolu diyaamoo kerekerelaa niŋ a foolaa
Senegaali la rajoo baa to

COVID-19

COVID-19

DUNDA

Lislaamoo ka sawuḥ kuraḥolu doolu faranfansi ñaadii le ko alibalaa kuraḥolu minnu be ko fiitee jawoo waraḥ koronavirus (COVID-19) ?

Seydatuna Aysha (RA) ye Kiilaa (KTY) ñininkaa sawuḥ kuraḥo kotodio la. A ye a jaabi : « **Koleyaakuo le mu Ala ka muḥ kii a lafita moo wo moo kaḥ anih ka Ala (SWT) neemoo ke dankeneyaa moolu ye. Niḥ a boyita bankoo kaḥ, moo wo moo le tuta jee anih ye a batu, ka dankeneyaa ko Ala (SWT) kiitita munna wo le be ke la, be diinoo loolaa la joo le soto la. »**

عَنْ عَائِشَةَ أَنهَا سَأَلَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ
الطَّاعُونَ فَأَخْبَرَنِي أَنَّهُ عَذَابٌ يَبْعَثُهُ اللَّهُ عَلَى مَنْ يَشَاءُ وَأَنَّ اللَّهَ
جَعَلَهُ رَحْمَةً لِلْمُؤْمِنِينَ فَلَيْسَ مِنْ أَحَدٍ يَقَعُ الطَّاعُونَ فَيَمُوتُ فِي
بَلَدِهِ صَابِرًا مُحْتَسِبًا يَعْلَمُ أَنَّهُ لَا يُصِيبُهُ إِلَّا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَهُ إِلَّا كَانَ
لَهُ مِثْلُ أَجْرِ شَهِيدٍ

(MC Diop) la miiroo kaḥ :

Seydatuna Aycha la hadisoo tooyaa la (RA), moo te moo waraḥ kaabiiloo tuumi noo la ka ke albalaa kerekerelaa ti kaatuḥ moo te a tooñaayandi noo la munne ye a tinna wo Ala (SWT) baaroo keta.

COVID-19

Doolu ka a fo alibalaa kuraŋo buka moo dankenyaariŋolu maa waraŋ bankoolu minnu ye a loŋ ko Ala (SWT) la moo baalu be jee. Fo tooña le mu ?

Nbaamaa, Oumou Salamata (RA) ye wo ñininkaari kiliŋo le ke Kiilaa la (KTY) : « **Fo Ala be nsondi la le niŋ a ka moo jamaa faa wo ye a tara moo baalu be nkono (SWT) ?** » A ye a jaabi : « **Haa, hani moo baalu be jee, A be alu toŋondi la le niŋ dimiŋo warata !** »

قالت أم سلمة: يا رسول الله أنهلك وفينا الصالحون؟ فقال رسول الله (ص): نعم إذا
كثر الخبث

Kanniikuolu ye ñiŋ yita ko saŋ 75 Kiilaa la taa Medin (waraŋ saŋ 639 janniŋ Isaa be naa), Seyduna Omar la mararoo koto (RA), muŋ siyaata misilme wuli kiliŋ ti bonota i nio to Emmaus la balajawu kuraŋo kono Syri bankoo kaŋ. Wo moo faariŋolu kono taañoolu be jee le minnu la moo baayaa lonta ko Mu'âz Ibul Jabal, Abou 'Ubayda Ibnul Jarrâh, Churahbîl Ibn Hassanata, Al Fadl Ibn 'Abas, Yazîd Ibn Abi Soufyan, Suhayl Ibn 'Amr, Abou Jandal Ibn Suhayl Ibn 'Amr aniŋ taañoo kunmaayaariŋ doolu.

ومات في طاعون عمواس من المسلمين بضع وعشرين ألفا منهم أبو عبيدة بن الجراح ومعاذ بن جبل والفضل بن عباس وشرحبيط بن حسنة وسهيل بن عمر ويزيد بن أبي سفيان وأبو جندل بن سهيل بن عمر

(MC Diop) la miiroo kaŋ :

Kiilaa (KTY) taañoo kunmaayaariŋolu, la saayaa alibalaa kuraŋo kono ye a yitandi le ko hani moo te kana noo la alibalaa ma fo niŋ Ala (SWT) faŋo ye muŋ tu.

COVID-19

DIINOO LA YAAMARI BAALU

Moolu ñanta maa la ñaadii le alibalaa tumoo la ?

Lislaamoo ko kele waatoo waraŋ alibalaa waatoo moo ye i faŋ tanka, ko Alkuraanoo ye a fo ñaamiŋ :

« Alu i keekuŋ. »

(S La Femme V 71 خذوا حذرکم (النساء)

Ko Abderrahmane Ibn 'Awf ye a fo ñaamiŋ, Kiilaa (KTY) ko : « **Niŋ alibalaa kuraŋo boyita bankoo kaŋ alu be daamiŋ, alu kana funti jee ka a fo alu be bori la. Bari niŋ alu ye a moyi ko alibalaa kuraŋo be dulaa doo to alu kana taa jee. »**

عن عبد الرحمن بن عوف أن النبي (ص) قال: "فإذا وقع بأرض أنتم فيها فلا تخرجوا منها فرارا منه وإذا سمعتم به بأرض فلا تدخلوا عليه

Alkuraanoo ye nniŋ moo kalandiŋolu fayi ñoo kaŋ :

« **Alu lonnaalu, kalandiŋolu ñininkaa, niŋ alu maŋ a lon.** »

(S Kunburuŋo, aaya 43 niŋ S Kiilaalu aaya 7)

فاسألوا أهل الذكر إن كنتم لا تعلمون (النحل آية 43 والأنبياء آية 7)

COVID-19

(MC Diop) la miiroo kaŋ :

**Aayoo muŋ fota koomaŋ to
ka a tinna le nŋa bula
jaararilaa kalandiŋolu
la yaamaroolu nooma ñiŋ
koronavirus la alibalaa
kuraŋo tumoo. Yaamaroolu
dokutoroolu ye minnu dii
duniyaa dulaa bee to niŋ
alkuraanoo niŋ sunnoo la
bayindikuolu ye ñoo muta le.**

COVID-19

DIINOO FAŊO LA YAAMAROO LU

Lislaamoo ye munne yaamari fo ñiñ alibalaa kuraño ko COVID-19 kana janjan kaabiiloo kono ?

Kiilaa (KTY) ko : « Kuraño be moolu minnu la niñ ate minnu la mañ ñaŋ ñoo maa la. » **يوردن**

(MC Diop) la miiroo kaŋ :
Ñiñ yaamari baa ñanta nsondi
la jaararila kalandiŋolu la
kumoo la le fo kuraño
kana jajaŋ. Ka a suŋ kuraño la
woyoo la silaŋo la jamaa kono,
mutakuolu se a tinna le moolu
minnu ye kuraño soto aniñ
minnu mañ a soto kana ñoo
maa, fo konfinemaŋo to.

COVID-19

Munnu le mu lisaamoo la mutakuu doolu ti ka a sun ñiñ COVID-19 alibalaa kuraño la ?

Lisaamoo la ñiñ tuukurañolu ka a tinna le nña yaamaroolu buuñaa kendeke jaararilaa kalandiñolu ye minnu dii :

✦ Ka balan taama baalu la

Kiilaa (KTY) ko : « **Niñ alibalaa kuraño fetenta bankoo kañ, alu kana taa jee ! Niñ a funtita alu la bankoo kañ, alu kana funti jee. »**

إذا سمعتم بالطاعون بأرض فلا تدخلوها وإذا وقع بأرض وأنتم بها فلا تخرجوا منها

✦ Alu balajaatoo niñ laniño la seneyaa kanta

Kiilaa (KTY) ko : « **Niñ alu be alu la salijio muta la, ali alu nuño kuu jio la aniñ niñ alu ye fayibantaloo ke, ali alu fañ seneyandi jio la niñ aniñ kayitoo le mu a ye ke yirika tenbebaloo ti aniñ, alu kunindulaa, ali alu buloolu Kuu janniñ alu be I bula la keeraño kono, kaatuñ alu mañ a loñ alu buloo tanbita daamiñ. »**

قال النبي (ص): إذا توضأ أحدكم فليجعل في أنفه ثم لينثرُ ومن استجمر فليوتر وإذا استنقظ أحدكم من نومه فليغسل يده قبل أن يدخلها في وضوئه فإن أحدكم لا يدري أين باتت يده

Aaya 43 S Musoo niñ 6 S Taabiloo ye a yaamari le ka i munafañ jio la niñ i be kamoo to.

COVID-19

Seydatuna Aycha (RA) ko, Kiilaa (KTY) ko :

- ▶ « Alu seneyaa, lisaamoo seneyaata le. »

عن عائشة قالت: قال رسول الله (ص): تنظفوا فإن الإسلام نظيف

- ▶ « Seneyaa be diinoo le kono. »

الطهور شطر الإيمان

- ▶ « Ala seneyaata le aniḡ a ye moo senuḡolu le kanu, Minnu ka niiroo ke aniḡ ye niirilaalu kanu... Ali alu la koridaalu kono fita aniḡ bantabaalu. »

إن الله طيب يحب الطيب نظيف يحب النظافة كريم يحب الكرم جواد يحب الجود
فانظفوا أفنيتكم وساحاتكم

- ▶ Alkuraanoo ko : « Ala (SWT) ka moolu le kanu minnu ka i faḡ seneyandi. » (S Faḡ sayoo, aaya 108)

والله يحب المطهرين (التوبة 108)

COVID-19

(MC Diop) la miiroo kaŋ :
Jaararilaa kalandiŋolu ye bulu
kuo jio niŋ saafunoo la la
kunmaayaa yitandi le waati
wo waati sekond 20 niŋ a
dooyaata. Wo be koronavirus
faa la le. I ye ñiŋ fanaŋ yitandi
le ko koronavirus ka tara
fayibantaloo kono le. Woto a
kunmaayaata le ka i buloolu
kuu saafunoo la sekond 20
kono niŋ a dooyaata niŋ i
bota kamoo to.

COVID-19

✦ **Kana tootoo waraŋ ka habaasi i daa be yelerin**

Kiilaa (KTY) koa : « **Niŋ doo be tootoo la a se a bulukoo ke a ñaadaa to ka a daakono jiolu muta.** »

إذا عطس أحدكم فليضع كفيه على وجهه وليخفض صوته

Taañoolu ye ñiŋ fo ko : « **Niŋ Kiilaa (KTY) be tootoo la, A ka a buloo waraŋ ala feŋo le ke a daa to ñiŋ kanma ka maakaŋo talaa.** »

كان النبي (ص) إذا عطس وضع يده أو ثوبه على فيه و غرض بها صوته

(MC Diop) la miiroo kaŋ :

Ñiŋ koronavirus jamaanoo, doktoroolu sayita wo mutakuolu le kaŋ ko wolu le mu kuu ti muŋ se daajio bali kana la, muŋ mutata ko wo be siloolu le kono kuraŋ kesoo ka janjaŋ minnu la. Wo le ye a ke i ko ka tootoo waraŋ ka tisoos i nonkonkatoos kono waraŋ nunfeeraŋ fayitaa kono i be muŋ fayi la nookee dulaa to niŋ i ye i faŋ munafaŋ a la.

COVID-19

✦ I kana i buloo duŋ moo bulu ka a konton alibalaa tumoo la

Alkuraanoo ko : « Niŋ minnu laata nna karandiroo la naata alu kaŋ, alu a fo i ye : Kayiroo be i ye ! », Ala (SWT) ye wo le fo aaya 54 S Beeyano.

54 وإذا جاءك الذين يؤمنون بآياتنا فقل: سلام عليكم" (الأنعام

Contextualisation (MC Diop) :

Wasakuo muŋ ñanta fo la lisaamu kontondiroo kono wo le mu : « Kayiroo be i ye. » السلام عليكم.

Ñoo sunboo niŋ buluduŋ ñoobuloo maŋ ke diyaa kuyaa kuu ti. Woto niŋ moo kalandiŋolu ko ñoo sunboo niŋ buluduŋ ñoobuloo se jankaroo la sawuŋ sotondi noo le, moo bee le ñanta i fata la a ma.

COVID-19

✦ **Ka i hakkilitu mutakuo to domori waatoo**

Waati betoo, aaya 61 S Nooroo, ye tonbondiroo yaamari le : « **Ka doomori ñoo kaŋ waraŋ kunkiliŋ domoroo.** »

ليس عليكم جناح أن تأكلوا جميعا أو أشتاتا :61 سورة النور

✦ **Ka i hakkilitu mutakuo to Sali waatoo**

Jaararilaa kalandiŋolu ye a yaamari ko ka bori kafoo ma Ala (SWT) batu dulaalu to niŋ alibalaa be keeriŋ. Ñiŋ mutakuo niŋ Kiilaa (KTY) la karandiroo taata le :

► **Lislaamoo ko ka Sali i yaa niŋ waatoo maŋ tara beteyaariŋ.**

Almaami Imam Ibn Hajar (RA) ko Fathul Bâry Boukhari la fasaroo kono : « Boukhari (RA) ye ñiŋ fo ko Abdallah Ibn Harith la fooroo kaŋ ko Abdallah Ibn Abas ye i nyaamari le luŋo muŋ samaa keta. Biriŋ salli futata kumoo ma **Alu naa saloo la**, a ko a ye a fo : **Alu Sali alu la suolu kono.** Moolu ye ñoo juubee jaakaloo kono. A ko i ye : **A ka munta alu maŋ soŋ nna kumoo la ? Aduŋ muŋ beteyaata nte ti ye a ke le Kiilaa (KTY).** »

عن عبد الله بن الحارث قال: خطبنا ابن عباس في يوم رزغ فلما بلغ المؤذن "حي على الصلاة" فأمره أن ينادي "الصلاة في الرحال" فنظر القوم بعضهم إلى بعض فقال: كأنكم أنكرتم هذا؟ إن هذا فعله من هو خير مني يعني النبي

COVID-19

► Lislammoo ye saloo laañaa loondi le dewuño waatoo

Lonnaa baalu ko ka alyahuudoolu kanandi Firaahona la mantooroo ma, Ala ye (SWT) alyahuudoolu yaamari i ye Sali ila suolu kono janniñ i be taa Sali la ila salidulaalu to. Aaya 87 S Jonas ko : « **Nko Musaa niñ a doomaa ye : Ali alu la koridaalu ke alu la Alabatu dulaa ti aniñ alu ye i wakkili saloo la. Kibaari diimaa fo diinentuñolu ye. »**

وأوحينا إلى موسى وأخيه أن تبوءا لقومكما بمصر بيوتا واجعلوا بيوتكم قبلة وأقيموا الصلاة وبشر المؤمنين (يونس آية 87) ا

► Lislammoo ye Alabatu siifaalu bee feeyandi le

Biriñ ye jaatakendeyaa hakkoo waraṅ hakkoo ka baluu silandi, lislammoo ye falindiroo ke Alabatoo kunna. Wo le mu ñiñ balikuolu ti :

- saloo dewuñ waatoo ;
- ka yanfu waati suño la i kana taa saasaa ;
- yanfoo fereñ muñ diita saasaatoo doolu la aniñ keebaalu la i kana suñ kotenke ;
- yanfoo muñ diita saasaatoo la a kana taa hijjoo la aniñ moo muñ be silariñ a fañ ti ;
- saloo feeyandoo, a keenña to aniñ ala rakaalu yirikoo to taamalaalu ye aniñ silaṅ waatoo.

COVID-19

Lislaamoo ye ñiñ yanfoolu dii le ka i tuuku Akuraanoo la ñiñ siloo kañ : « **Ala mañ lafi alu keerindi la kuu la muñ be alu batandi la. Bari, a lafita alu seneyandi la le aniñ ka alu so nafaakuolu la fo alu se toñondi.** » (Aaya 6 S Taabiloo)

ما يريد الله ليجعل عليكم من حرج ولكن يريد ليطهركم وليتم نعمته عليكم لعلكم
تتشكرون (المائدة 6)

« **Ala lafita alu la dahaa le la, A mañ lafi alu la tooroo la.** »
(Aaya 185 S Ninsoo)

يريد الله بكم اليسر ولا يريد بكم العسر (البقرة)

Lonnaa baalu ye ñiñ bayinditaa yelemandi ka a ke diinoo tunkunolu ti minnu ka a fo :

Tunkun 1 : « **Laabudakuulenolu ka kuu jawoo doolu dakandi le.**»

قائدة : "الضرورة تبيح المحظورات"

Principe 2 : « **Ka i fañ kanandi kuu jawoo ma foloo le fisiyaata ka kuu betoo ke.** »

وقائدة : "درء المفاسد أولى من جلب المصالح"

✦ **Ka i fañ tobendi fo i kana saasaa aniñ ka i jaara niñ i saasaata**

Kiilaa (KTY) ko : « **Ala kuraño jiindi aniñ booroo fanañ kurañ wo kurañ a ye booroo dadaa a ye le. Woto, alu i jaara ! Bari alu kana alu fañ jaara balifeño la.** »

إن الله أنزل الداء والدواء وجعل لكل داء دواء فتداووا ولا تداووا بحرام

COVID-19

✦ Ka laa Ala (SWT) la

Moo doolu ka a fo : Nafaa te a la ka bula jaararilaalu la yaamaroolu nooma; a kaañanta le ka i fañ sayii Ala (SWT) ma ka tanka Covid-19 ma. Bari, lismaamoo ye kuo doo le fo :

Abderrahmane Ibn Abi Layla (RA) ko kee kiliñ ye Kiilaa (KTY) ñininkaa : « **Fo nse njikoo senbe noo Ala (SWT) la anii ka nna sama musoo bula nkana a siti waraŋ nna a siti anii nna njikoo senbe Ala la ?** » Kiilaa (KTY) ko : « **A siti i ye i jikoo senbe Ala (SWT) la** »

عن عبد الرحمن بن أبي ليلى قال: قال رجل لرسول الله (ص): "أترك ناقتي أو بعيري وأتوكل أو أعقله وأتوكل؟ قال: بل اعقله وتوكل

✦ Ka tuubisayi anii ka Ala (SWT) too kili

« Ala, ntanka bala kuraŋo ma, balajawu kuraŋo, ñaama anii koleyaakuolu kuraŋolu koolaa. »

اللهم إني أعوذ بك من البرص والْجُذام والجنون وسوء الأسقام

(MC DIOP la miiroo kaŋ :

Ka ila suo siti wo kanma wo le mu ka ñaatosio ke jooaŋolu la ka tanka coronavirus ma.

Wo le faŋo mu ka laa Ala (SWT) la.

Nii nna sila betoo taa ka nfaŋ tankandi, ka bula yaamaroolu nooma, wo tumoo le mu nna Ala (SWT) daani munna se ke noo.